

POSUDEK OPONENTA DOKTORSKÉ DIZERTAČNÍ PRÁCE

Název: Řízení výkonnosti klastrů

Autorka: Ing. Natalie Pelloneová (Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta)

Školitel: prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D. (Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta)

Studijní program: Ekonomika a management (Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta)

Studijní obor: Řízení a ekonomika podniku (Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta)

Již v úvodu oponentního posudku je potřeba konstatovat, že předložená doktorská dizertační práce (DDP), dle mého názoru, plně vyhovuje požadavkům na práce tohoto typu. Celý text DDP má logickou strukturu, přináší nové poznatky, je napsán čtenářsky „přívětivě“. Oceňuji rovněž snahu o vyváženost mezi teoretickou, metodickou a aplikační částí, logiku závěrů a reálnost hospodářsko-politických hodnocení (či doporučení). Pokud se v mém dalším textu objeví nějaká negativa, je třeba je chápat spíše jako naplnění funkce oponenta, než jako výraznou kritiku předložené DDP, či spíše jako konstruktivní doporučení a náměty pro budoucí směřování vědeckovýzkumné práce.

1. Aktuálnost tématu DDP a náročnost zpracování

Klaster a inovace se dnes skloňují ve všech pádech, do jisté doby spíše jako politické heslo než jako reálný ekonomický a znalostní potenciál, což se postupem času mění. V obecné řeči znamená tíhnutí k sobě, seskupení za účelem sdílení. Je to skupina, jež si navzájem pomáhá plnit poslání, dělit se o produktivní síly, pospolu tvořit a snášet rizika. Odtud pojem "cluster" přecházel do podnikatelské a manažerské mluvy, ale v polovině minulého století téměř zanikl. Ke konci 20. století se znovu obrodil, tentokrát ve spojitosti se "znalostní" povahou moderní ekonomie.

Proč existují místní rozdíly v produktivních silách a ve výkonnosti a dosahují daných/takových výší rozdílů? Podobnou otázku položil kdysi Thomas Robert Malthus Davidovi Ricardovi; odpovědí bylo, že národy, kraje, podniky mají přirozené přednosti, kterým se mají věnovat, a že pokud se dostanou mimo dané vlastní meze, jsou "potrestány" nižším vlastním výkonem a tíživou konkurencí druhých stran (ekonomických entit).

Pro vznik současných klastrů svědčí dva důvody: malé a střední podniky zůstávají obecně pozadu za velkými ve výkonnosti (především dáno existencí úspor z rozsahu). Aby malé a střední podniky obstály v konkurenčním boji, spolupracují, sbližují se a spojují, tvoří různé aliance – volná sdružení, sítě a řetězce – tedy tzv. klastry. Druhým důvodem je těžení z místní znalosti vyplývající ze vzájemné blízkosti a společné práce.

O *aktuálnosti tématu* DDP tak nemůže být pochyb. Jedná se o téma, které svou povahou vyžaduje znalosti z oblasti hospodářské politiky a matematicko-statistických metod a rovněž dobrou orientaci v obsáhlé materii, která je problematice věnována jak v teoretické, tak metodické i aplikační části DDP.

Vzhledem k těmto skutečnostem je volba tématu **aktuální** a **užitečná**. *Význam práce* spočívá především v **uceleném uchopení problematiky** klastrů a **přímé aplikaci** za účelem ověření významnosti klastrů na mikroekonomické úrovni.

Úroveň vlastního zpracování DDP hodnotím jako **kvalitativně náročné – oceňuji jak přehlednou teoretickou část, tak propracovanou a obsáhlou analytickou část**. Autorka usiluje o maximálně možný komplexní a vysoce detailní pohled na řešenou problematiku, a to jak po stránce teoretické, tak zejména po stránce metodické a aplikační. DDP se rovněž vyznačuje **vyšší úrovní čtivosti**, což podporuje jednotná jazyková linka a doplňující grafický aparát jak ve vlastní textové části DDP, tak zejména v přílohové části.

2. Cíl DDP a jeho naplnění

Autorka si stanovila v hlavním cíli DDP „*zjistit, zda má v podmínkách České republiky členství podnikatelských subjektů v klastrových organizacích pozitivní dopad na finanční výkonnost těchto členských subjektů a zda existují rozdíly ve finanční výkonnosti členských subjektů klastrových organizací vzniklých přístupy bottom-up a top-down*“.

Hlavní cíl DDP lze pokládat za **přiměřeně ambiciózní**. Co se týče jeho naplnění, lze konstatovat, že se **podařilo, na základě zvolených metodických přístupů, hlavní cíl DPP naplnit v teoretické, metodické i praktické podobě**, tj. z hlediska širšího přehledu literatury o klastrech a klastrových organizacích, dále z hlediska způsobů měření výkonnosti, a v poslední řadě (nikoliv z hlediska významnosti) v rámci zkoumání finanční výkonnosti klastrových organizací v České a Slovenské republice.

Co se týče uvedených přínosů DDP, osobně se domnívám, že toto hodnocení by mělo být předmětem posouzení školitele a oponentů, avšak závisí na interních předpisech z hlediska požadavků kladených na strukturu DDP, nelze však nesouhlasit s faktem, že každý student by si měl být vědom jak silných, tak slabých stránek svých závěrečných prací, což autorka v kapitole 10 (Shrnutí výsledků, diskuze a přínosy práce) odpovídajícím způsobem sumarizuje včetně možné orientace budoucího výzkumu.

3. Struktura, obsahové zpracování a postup řešení DDP

DDP jako taková, tj. vlastní obsahová část, zahrnuje 174 číslovaných stran včetně seznamu literatury čítajícího cca 230 zdrojů (u nichž by pro snazší orientaci bylo vhodné číselné členění a zejména kategorizace dle typu publikačního výstupu, nicméně toto je záležitostí interních předpisů z hlediska požadavků kladených na formalizaci DDP, tudíž není předmětem hodnocení) a dále 26 publikovaných zdrojů autorky DDP, u nichž oceňuji společnou publikační činnost se školitelem, a to zejména v databázích Web of Science (Clarivate Analytics) a Scopus. DDP dále obsahuje **rozsáhlý a precizně zpracovaný přílohový aparát** čítající 12 příloh rozkládajících se na 75 stranách.

Autorka DDP rozdělila do **logicky provázaných částí** (obecně se jedná o tři standardní části (Teorie, Metodika a Empirie (vlastní aplikace)) rozdělených do několika kapitol DDP), doplněných o úvod a závěr, přičemž jednotlivé kapitoly jsou z hlediska svého **rozsahu poměrně vyvážené**.

Postup řešení je v souladu s naplňováním hlavního cíle DDP a odpovídá požadavkům kladeným na doktorské dizertační práce ve společenských vědách. Metodické stránce DDP je věnována adekvátní pozornost, a celkově lze konstatovat, že zvolené metody vědecké práce byly vybrány a aplikovány doktorandkou správně a přispěly k získání adekvátních výsledků výzkumné práce. Využití kvantitativních metod v rámci ekonomické analýzy se mi jeví jako účelné a v jejich použití jsem nenašla zásadního či zásadnějšího pochybení – autorka postupovala v souladu s metodikou jejich využití.

Obecně, z hlediska obsahového zpracování, považuji za nejpodstatnější přesné vymezení terminologického zázemí a odpovídající jazykový překlad, jež má podstatný vliv a význam pro relevantní interpretaci získaných výsledků (bez ohledu na použité kvantitativní metody). V případě hodnocené DDP se v této souvislosti jedná o chápání terminologie výkonnosti, resp. efektivity a efektivnosti, následně dopadající na použitou metodiku a získané výsledky.

4. Formální náležitosti a úprava DDP

Z hlediska formální úpravy hodnotím DDP jako zdařilou. Po jazykové a stylistické stránce nemám k DDP zásadních připomínek, text je čtenářsky přívětivý a logický, odborná terminologie věcná. Autorka prostudovala reprezentativní množství literatury (jak dokládá její seznam), jež byla v textu racionálně využita.

5. Závěrečné hodnocení DDP

Na základě výše uvedeného konstatuji, že DDP obsahuje původní výsledky výzkumu, rozšiřuje vědní základnu oboru a je zpracována na odpovídající odborné úrovni.

Předloženou DDP proto **doporučuji k obhajobě** a pokládám pro tuto příležitost následující otázky:

- a) *Jaké institucionální charakteristiky byly v práci použity a jak jsou odvozeny z přístupů nové institucionální ekonomie?*
- b) *Známku excellence Gold Label uděluje Evropský sekretariát klastrové analýzy v rámci Evropské iniciativy klastrové excellence jako nejvyšší stupeň ocenění pro klastry, jež vykazují vysoce sofistikovaná řízení a současně se zavázaly k dalšímu výraznému zlepšení svých organizačních struktur a řídicích procesů. Jaké klastry jsou v České republice na excelentní úrovni či se na ni připravují, tj. mají aspiraci získat toto ocenění/známku?*
- c) *V jakých posledních dokumentech EU, resp. Evropské komise je řešena problematika klastrů a jaké „úkoly“ z nich vyplývají pro problematiku znalostní ekonomiky, na niž je kladen čím dál tím větší důraz z hlediska hospodářskopolitických opatření a konceptu průmyslu 4.0, jež zásadním způsobem mění povahu průmyslu, energetiky, obchodu, logistiky a dalších částí hospodářství i celé společnosti?*
- d) *Jaká je současná úroveň připravenosti klastrů na průmysl 4.0 v českých podmínkách – zejména v návaznosti na Iniciativu Průmysl 4.0 v oblasti výzkumu a vývoje, jež navazuje na Národní politiku výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2016–2020?*
- e) *Jaké jsou hlavní společné rysy, a naopak i rozdíly ve vnímání problematiky klastrů tuzemskými a zahraničními autory (či institucemi)?*

V případě úspěšného obhájení doporučuji udělit Ing. Natalii Pelloneové vědeckou hodnost Ph.D.

.....
doc. Ing. Michaela Staníčková, Ph.D.

V Ostravě dne 11. dubna 2020

Oponentský posudok dizertačnej práce

Názov práce: Řízení výkonnosti klastrů

Autorka: Ing. Natalie Pelloneová, Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta

Autorka predložila dizertačnú prácu vo forme písomnej práce, ktorá prináša nové vedecké poznatky.

Hodnotenie zvolenej témy a významu dizertačnej práce pre študijný odbor

Téma posudzovanej dizertačnej práce je veľmi aktuálna. K téme klastrov je dostupných veľa štúdií, týkajúcich sa predovšetkým témy ich financovania, omnoho menej prác sa ale zaoberá otázkou hodnotenia efektívnosti klastrov, efektívnosti vynakladania verejných finančných zdrojov pre potreby klastrov, či skutočnosti, do akej miery je pre firmu prínosom byť členom klastra aj z ekonomického hľadiska a či účasť v klastru zlepšuje jej ekonomické ukazovatele.

Ak také štúdie sú, zvyčajne sa jedná o prípadové štúdie, ktoré sú založené spravidla na dotazníkoch a štruktúrovaných rozhovoroch, menej je takých, ktoré využívajú výhradne sekundárne údaje z rôznych dostupných databáz a štatistík. To, že sa o to autorka pokúsila považujem za pozitívum práce, aj keď zároveň kvôli tomu práca naráža na rôzne limity (nedostatok dostupných údajov o väčšom počte klastrov), čo naopak mierne znižuje vypovedaciu schopnosť, tejto inak veľmi hodnotnej práce.

Diskusia k obsahu práce

Text práce je rozdelený do desiatich kapitol, úvodu, záveru a príloh. Autorka si hneď v prvej kapitole kladie za cieľ zistiť, či má v podmienkach Českej republiky členstvo firiem v klastroch pozitívny dopad na ich finančnú výkonnosť, či existujú rozdiely vo finančnej výkonnosti klastrov, ktoré vznikli prístupmi bottom-up (zdola nahor) a top-down (zhora nadol) a či existujú finančné rozdiely vo finančnej výkonnosti klastrov v Českej republike a na Slovensku. Všetky tieto ciele včlenené do výskumných otázok a do veľkej miery aj do hypotéz považujem za veľmi dobre zvolené a zaujímavé pre každého, kto sa problematike klastrov dlhodobo venuje. Zároveň už pri prvom prečítaní týchto výskumných otázok som mal pochybnosti, či bude možné pri súčasnom stave dostupných informácií o klastroch v Českej republike a hlavne na Slovensku na tieto výskumné otázky (a čiastočne aj hypotézy) odpovedať. Tieto pochybnosti sa čiastočne potvrdili, keď autorka (z dôvodov, ktoré

v dizertačnej práci uvádza) musela značne znížiť počet analyzovaných klastrov, keďže väčšina klastrov a firiem v nich v Českej republike aj na Slovensku informácie nezverejnila v takom rozsahu ako ich autorka potrebovala.

Autorka veľmi dobre spracovala teoretickú časť práce. Veľmi precízne definovala a odlišila pojmy klaster, prirodzený klaster, klastrová iniciatíva a klastrová organizácia. Ešte pred niekoľkými rokmi (2010-2015) bol pri definovaní týchto pojmov vo svetovej a československej literatúre pomerne veľký chaos, o to viac oceňujem, že autorka definovala tieto pojmy tak, ako je to potrebné. V rámci svojho posudku budem používať jednotný výraz klaster, tak pre prirodzený klaster, ako aj pre klastrovú iniciatívu a organizáciu, keďže na komentované skutočnosti to nebude mať vplyv.

Oceňujem aj tabuľku č. 1 na strane 35 a 36, kde je samotný klaster a jeho znaky analyzovaný (z pohľadu mnohých autorov) spôsobom, ktorý považujem za veľmi prehľadný a zaujímavo spracovaný. Rovnako ďalšie aspekty typológie klastrov považujem za precízne spracované. Rovnako autorka postupuje aj pri ďalšej kapitole, ktorá vymedzuje výkonnosť podniku.

V štvrtej kapitole sa autorka zaoberá metódami a modelmi hodnotenia výkonnosti klastrov. Túto tému vo všeobecnosti považujem za asi najväčšiu slabinu teórie klastrov. Väčšina autorov (nie všetci) sa zhodujú v tom, že klastre pomáhajú zvýšiť konkurencieschopnosť svojich členov, či už firiem, regiónov alebo univerzít, ale už omnoho menej autorov sa pokúsilo zvýšenie konkurencieschopnosti prípadne finančnej výkonnosti klastra presne kvantifikovať. Väčšinou táto diskusia končí pri štruktúrovaných rozhovoroch, kde sa členovia klastra snažia podľa svojho expertného odhadu určiť, ako sa ich činnosť v klastre premietla do ich hospodárskych výsledkov. Oceňujem, že autorka sa rozhodla pri hľadaní odpovedí na výskumné otázky ísť inou cestou - cestou tvrdých „štatistických“ údajov. Na druhej strane možná konfrontácia predstaviteľov klastrov so závermi tejto dizertačnej práce by samotnú prácu ešte viac obohatila.

Analýza štúdií zaoberajúcich sa finančnou výkonnosťou klastrov v piatej kapitole, rovnako ako spôsob mapovania klastrov v Českej republike a ich podpory v šiestej kapitole a slovenských klastrov v siedmej kapitole je vykonaná dobre. Súhlasím s autorkou, že finančnú podporu klastrov na Slovensku je oproti Českej republike možné hodnotiť ako nedostatočnú a nesystémovú.

V metodologickej časti práce sa autorka zaoberá výberom vhodných klastrov a práve v tejto časti sa udiala skutočnosť, ktorá znižuje vypovedaciu schopnosť tejto dizertačnej práce. Autorka získala informácie na základe svojho mapovania o 114 klastroch v ČR, z toho ako uvádza stále existuje 98. Za tzv. aktívne klastre považuje 63 klastrov. Na Slovensku mapovaním našla 54 klastrov. Aktívnych je podľa jej názoru 28 z nich. Do samotného výskumu, ale kvôli nedostatku dostupných údajov vybrala iba 32 klastrov v Českej republike a 4 klastre zo Slovenska. Hoci tento krok zreteľne vo ôsmej kapitole vysvetľuje, dané zníženie vzorky považujem za nešťastné. Autorka uvádza 4 klastre zo Slovenska a 57 podnikateľských subjektov v jadre klastrovej iniciatívy (str. 114, tabuľka 12), čo ako uvádzam neskôr nepovažujem za vhodnú vzorku odrážajúcu výkonnosť slovenských klastrov.

Zároveň by som rád pozitívne vyzdvihol kvantitatívne metódy, ktoré autorka použila pri vyhodnotení získaných údajov. Vybrala správne metódy a použila ich korektným spôsobom.

V 9. a 10. kapitole dizertačnej práce autorka prezentuje výsledky dizertačnej práce. V prvom výskume autorka porovnáva firmy, ktoré sú súčasťou klastra, ktorý vznikol systémom bottom-up (zdola nahor) s klastrami, podporenými z verejných zdrojov, ktoré vznikli systémom top-down (zhora nadol). Autorka uvádza, že ukazovatele finančnej výkonnosti v oboch typoch klastra vykazujú určité rozdiely, tieto rozdiely však nie sú štatisticky významné. Na základe toho autorka poukazuje na skutočnosť, že verejná podpora investovaná do klastrov typu top-down nemala výraznejší efekt na zlepšenie finančnej výkonnosti firiem, ktoré sú súčasťou tohto typu klastra. Píše (a v tomto s ňou plne súhlasím), že motiváciou pre vznik niektorých klastrov bolo viac získanie dotácie z verejných zdrojov, než prehĺbenie spolupráce, či realizácia spoločných aktivít. Je to zaujímavý záver, ktorý ale opäť má svoje limity. Autorka skúmala účtovné výkazy firiem za obdobie rokov 2012-2017. Je otázne, či dané obdobie je postačujúce na vyslovenie takéhoto záveru. Zároveň počet skúmaných firiem v ôsmich klastroch, ktoré v ČR vznikli metódou bottom-up bol 69, čo opäť nie je príliš vysoké číslo. Podobne ako autorku by ma zaujímalo, či klastre, ktoré vznikli metódou bottom-up žiadali o podporu z verejných zdrojov a boli neúspešné, alebo sa domnievajú, že takúto podporu nepotrebujú a napríklad pravidlá tejto podpory by pre ne mohli byť obmedzujúce. Je ale pravdepodobné, že autorka si odpoveď na túto zaujímavú otázku mohla pri písaní dizertačnej práce zistiť, či už komunikáciou s Riadiacim orgánom, ktorý výzvy na podporu klastrov vytvoril, alebo komunikáciou so samotnými klastrami. Táto informácia, ak by bola k dispozícii mohla byť prínosom tejto dizertačnej práce.

V druhom výskume autorka porovnáva finančnú výkonnosť českých a slovenských klastrov. Hypotéza č. 2 znie: „Podnikateľské subjekty v klastrovej organizácii na Slovensku majú odlišnú finančnú výkonnosť než podnikateľské subjekty v klastrovej organizácii v Českej republike.“ Domnievam sa ale, že nie je možné ani korektné posudzovať finančnú výkonnosť slovenských klastrov podľa vzorky štyroch autorkou vybraných klastrov. Do veľkej miery tieto štyri klastre tvoria skôr pozitívnu výnimku toho ako klastre na Slovensku fungujú. Myslím si, že 32 skúmaných klastrov v Českej republike (som si vedomý, že patria k tým lepším v ČR) môže vytvoriť obraz o výkonnosti vrátane finančnej výkonnosti klastrov v Českej republike. Ale 4 slovenské klastre patriace k špičke klastrov na Slovensku sú skôr pozitívnou výnimkou súčasnej úrovne klastrov na Slovensku, ako merítkom úspešnosti slovenských klastrov.

Výsledkom toho je autorkine konštatovanie, že vo finančnej výkonnosti českých a slovenských firiem, ktoré sú súčasťou klastrov nie sú spravidla štatisticky významné rozdiely. Domnievam sa, že tento záver je vo všeobecnosti chybný. Mohol by byť správny v prípade, ak by autorka porovnávala iba klastre ocenené označením Gold, Silver, alebo Bronze Label „Európskym sekretariátom pre klastrové analýzy“. Týchto klastrov v Českej republike aj na Slovensku nie je veľa a domnievam sa, že finančná výkonnosť firiem, ktoré ich tvoria je porovnateľná. Porovnávať ale finančnú výkonnosť firiem v klastroch na Slovensku podľa vzorky štyroch klastrov, ktoré patria medzi elitné na Slovensku nie je korektné. Pri porovnaní finančnej výkonnosti väčšej vzorky firiem v slovenských klastroch s firmami v českých klastroch by podľa môjho názoru autorke vyšli štatisticky významné rozdiely pri hodnotení finančnej výkonnosti v neprospech slovenských klastrov a firiem, ktoré ich tvoria.

V treťom výskume skúmala autorka skutočnosť, či sa postupom času zvyšuje finančná výkonnosť firiem, ktoré sú súčasťou klastra. Autorka zistila, že to tak nie je, väčšine firiem

v spolu 21 klastrov z celkového počtu 34 finančná výkonnosť časom klesala. Autorka ale správne uvádza, že na túto skutočnosť má väčší vplyv (ako prípadná účasť či neúčasť firmy v klastri) napríklad celkový ekonomický vývoj v krajine, vývoj v jednotlivých hospodárskych odvetviach a mnohé ďalšie faktory externého prostredia.

Pri hodnotení prínosu práce musím opätovne vyzdvihnúť veľmi dobre spracovanú teoretickú časť práce, zaujímavú stanovenú hypotézu, využitie správnych štatistických metód ako aj prácu s veľkým množstvom účtovných výkazov. Zároveň samotná téma, skúmajúca rozdiely vo finančnej výkonnosti firiem, ktoré tvoria klastre je veľmi aktuálna a súhlasím s autorkou, že ide o jednu z prvých prác tohto druhu na území Českej republiky a Slovenska. Negatívom práce sú viaceré limity, ktoré výsledky tejto práce prinášajú. Vzhľadom na objektívny nedostatok účtovných výkazov firiem v klastroch v Českej republike aj na Slovensku, pôvodne vysoký počet českých aj slovenských klastrov klesol z dôvodu nedostupnosti údajov na omnoho nižšie číslo. Táto skutočnosť podľa môjho názoru dosť obmedzuje vypovedaciu schopnosť tejto inak veľmi hodnotnej dizertačnej práce. Aj časové obdobie rokov 2012-2017 sa mi javí ako pomerne krátke, respektíve bolo by lepšie ak by to časové obdobie bolo dlhšie. Zároveň sa domnievam, že zatiaľ čo teoretická a analytická časť práce bolo vytvorená v dostatočnom časovom priestore, spracovanie posledných kľúčových kapitol mala autorka tendenciu nepatrne urýchliť.

Pri hodnotení formálnej úrovni práce oceňujem prácu autorky. Práca je veľmi prehľadná, jej grafické vyhotovenie je na vysokej úrovni, použité zdroje sú primerane citované. Práca je bez preklepov a aj štylistika práce sa mi javí ako veľmi dobrá.

Hodnotenie publikačnej činnosti autorky

Hoci nepoznám detailne kritéria na Ekonomickej fakulte Technickej univerzite v Liberci, ktoré musí autorka naplniť z pohľadu publikačnej činnosti, musím povedať, že spolu 5 článkov v spoluautorstve v časopisoch v databázach SCOPUS, respektíve WoS považujem za veľmi hodnotný výsledok publikačnej činnosti Ing. Natalie Pelloneové. Domnievam, sa že jej publikačná činnosť spĺňa požadované kritériá pre udelenie titulu Ph.D.

Záverečné hodnotenie

Napriek niektorým spomenutým výhradám predloženú dizertačnú prácu Ing. Natalie Pelloneová ako celok považujem za veľmi dobrú, rozvíjajúcu vedomosti v rámci danej problematiky.

Odporúčam preto dizertačnú prácu k obhajobe a v prípade jej úspešného obhájenia odporúčam udeliť Ing. Natalii Pelloneové vedeckú hodnosť Ph.D.

Pri obhajobe navrhujem zodpovedať nasledujúce otázky:

1. Konzultovali ste svoje výsledky s klastrami, eventuálne s firmami v Českej republike prípadne aj na Slovensku? Ak áno, aká bola ich reakcia? Ak nie, z akého dôvodu?

2. Vo svojom posudku píšem „....výsledkom toho je autorkine konštatovanie, že vo finančnej výkonnosti českých a slovenských firiem, ktoré sú súčasťou klastrov nie sú spravidla štatisticky významné rozdiely. Domnievam sa, že tento záver je vo všeobecnosti chybný. Porovnávať finančnú výkonnosť firiem v klastroch na Slovensku podľa vzorky štyroch klastrov, ktoré patria medzi elitné na Slovensku nie je korektné....“ Po prečítaní môjho posudku a mnou predložených argumentov. Domnievate sa naďalej, že je možné povedať (vo všeobecnosti), že pri porovnaní českých a slovenských firiem, ktoré sú súčasťou klastrov nie sú spravidla významné rozdiely?

3. V Českej republike aj na Slovensku ste identifikovali obdivuhodné množstvo klastrov. Píšete, že v ČR stále existuje 98 klastrov. Na Slovensku je podľa Vášho výskumu aktívnych 28 klastrov. Do samotného výskumu ste ale kvôli nedostatku dostupných údajov vybrala iba 32 klastrov v Českej republike a 4 klastre zo Slovenska. Tieto nízke počty analyzovaných klastrov znižujú vypovedaciu schopnosť Vášho výskumu. Ak sa nato spätne pozriete, mohli ste niečo urobiť inak, aby ste pri finálnej analýze mala k dispozícii väčšie množstvo informácií o porovnávaných klastroch a samozrejme aj o firmách, ktoré sú ich súčasťou?

V Košiciach, 15.04.2020

doc. Ing. Peter Burger, PhD.
Technická univerzita v Košiciach,
Ekonomická fakulta